

Wstęp

Oddany do rąk czytelnika nr 2 z 2023 roku periodyku „Humaniora. Czasopismo Internetowe” poświęcony jest w przeważającej mierze tematyce akademickiej, w szczególności obyczajom akademickim, rankingom uniwersytetów, akademickości w uczelniach wojskowych. Czytelnik znajdzie również w tomie artykuł omawiający procesy cyfryzacji i robotyzacji we współczesnym świecie, a także tekst poświęcony studiom nad religijnością życia codziennego. Oprócz artykułów części artykułowej, tom zawiera ponadto dyskusję na temat relacji między coachingiem i ezoteryką, recenzję monografii naukowej oraz notę prezentującą osobę i osiągnięcia naukowe niedawno zmarłego socjologa i filozofa Józefa Baniaka – profesora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Wśród artykułów zajmujących się problematyką akademicką czytelnik znajdzie tekst Jerzego Mariana Brzezińskiego zatytułowany *Uniwersytet w imadle rankingów*. Autor jest członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk, profesorem psychologii oraz autorem wielu cenionych publikacji z zakresu metodologii psychologii, psychometrii oraz publikacji poświęconych nauce i szkolnictwu wyższemu. W artykule przedstawiono najważniejsze światowe i polskie rankingi uczelni. Autor broni tezy, że nie istnieją w pełni obiektywne rankingi uniwersytetów. Każdy ranking tworzony jest wszakże przez kogoś, dla kogoś, w jakimś celu i przy użyciu określonych narzędzi. Zajmując krytyczną postawę wobec rankingów, autor zwraca uwagę na szereg ograniczeń kluczowych rankingów, na przykład marginalizowanie monografii naukowych, które przecież odgrywają znaczną rolę w naukach humanistycznych i społecznych, uwzględnianie prestiżowych nagród przyznawanych tylko w niektórych dyscyplinach naukowych czy wreszcie wyróżnianie czasopism promujących dziedziny przyrodnicze.

Drugi artykuł poświęcony jest obyczajowości akademickiej, ze szczególnym uwzględnieniem wymiaru instytucjonalnego oraz procesów przekazywania wiedzy w ramach instytucji akademickich. Autorem artykułu jest Zbigniew Drozdowicz – profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, specjalizujący się w historii myśli nowożytnej, a także autor znaczących opracowań na temat

nauki i szkolnictwa wyższego i kultury akademickiej. Prezentowany tekst ujmuje obyczajowość akademicką w perspektywie historycznej, wskazując na istotne zmiany, jakie zaszły w tysiącletniej historii uniwersytetów. Odrebną część artykułu poświęcona jest polskiej obyczajowości akademickiej, zmianom, jakim ulegała ona na przestrzeni dziejów, a także wyzwaniom, jaki napotyka współcześnie.

Artykuł Jerzego Kojkoła zatytułowany *Być akademikiem w uczelni wojskowej* poszerza prezentowane w niniejszym tomie rozważania dotyczące życia akademickiego. Autor jest profesorem Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, był wieloletnim prorektorem tej uczelni, a obecnie jest dziekanem jednego z jej wydziałów. Jest ponadto komandorem Marynarki Wojennej oraz prezesem Polskiego Towarzystwa Religioznawczego. W artykule przedstawia specyfikę pracy akademickiej w uczelni wojskowej nadzorowanej przez Ministerstwo Obrony Narodowej, często polegającej na łączeniu tak różnych funkcji, jak bycie żołnierzem i naukowcem. Sporo uwagi poświęcono uwarunkowaniom historycznym i prawnym szkolnictwa wojskowego.

Kolejny artykuł poświęcony jest procesom cyfryzacji i robotyzacji we współczesnym świecie. Autor artykułu, Zdzisław W. Puślecki, jest profesorem nauk ekonomicznych związanym z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a wcześniej także Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu. Poruszane w tekście problemy są obecnie szeroko dyskutowane nie tylko w środowisku naukowym, ale także w kręgach politycznych, wśród praktyków, a ostatnio także zaprzętają głowy laików. Należą do nich zagadnienia związane ze sztuczną inteligencją, internetem rzeczy, bazami danych i analizą olbrzymich zbiorów danych czy sieciami nowej generacji. Autor zwraca uwagę na przyśpieszenie technologiczne, które zostało niejako wymuszone przez powstanie barier spowodowanych pandemią. Przedmiotem dyskusji są także zagrożenia związane ze sztuczną inteligencją.

Artykuł Stanisława Obirka zatytułowany *Zwrot ku codzienności w badaniach nad religią* wskazuje na potrzebę wypracowania nowej metodologii w badaniach nad religiami. Autor tekstu jest teologiem, historykiem i antropologiem kultury, profesorem Uniwersytetu Warszawskiego, autorem licznych monografii i artykułów naukowych. Korzystając z dorobku antropologów kulturowych zajmujących się religijnością życia codziennego i korzystając z wyników własnych badań ankietowych nad religijnością Polaków, autor postuluje poszerzenie sposobów badania religijności w Polsce o metody wypracowane przez badaczy religijności życia codziennego. Badania ilościowe prowadzone przez socjologów religii pokazują wprawdzie podstawowe trendy w religijności społeczeństwa polskiego, ale niewiele mówią o motywach, jakie kryją się za dynamiczną sekularyzacją, widoczną zwłaszcza wśród młodzieży i młodych dorosłych.

W Forum dyskusyjnym zamieszczono tekst zatytułowany *Ezoteryka a coaching, czyli współczesny rozwój osobisty w kontekście korzeni „wiedzy tajemnej”*, którego autorem jest Zbigniew Łagosz, badacz ezoteryzmu. W tekście dokonano

przeglądu literatury wskazującej na korzenie coachingu w filozofii New Age oraz inspirowanie się ezoteryką, co jest szczególnie widoczne na gruncie polskim.

Szczególne miejsce w niniejszym tomie zajmuje artykuł biograficzny przygotowany przez ks. prof. Janusza Mariańskiego, uznanego socjologa religii i moralności, związanego z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II. Publikując ten artykuł, redakcja czasopisma pragnie uhonorować pamięć Kolegi i Współpracownika, Profesora Józefa Baniaka (1948–2023), który wielokrotnie publikował na łamach „Humaniory”. Profesor Józef Baniak był cenionym socjologiem i filozofem religii, autorem licznych monografii i artykułów naukowych, sprawnym organizatorem i dydaktykiem. Każdy, kto zapoznał się z dorobkiem Profesora Baniaka zapewne zgodzi się z opinią autora tej biografii, który dorobek Profesora określa jakże wymownym zdaniem: „Wykonał pracę nie na miarę jednego badacza, ale jednej lub kilku instytucji”.

Sławomir Sztajer

